

TI KOJA IMAŠ OČI LJEPSJE OD MOJIH

Ti koja imaš oči ljepše od mojih
i koja imaš ruke mekše od mojih
i koja imaš glasnjiji glas od mojeg
i koja imaš kosniju kosu od moje
i koja grliš grljenije od mene
i koja ljubiš ljubljenije od mene
i koja vedriš oblačni oblak
na čelu njegovom
kao što ljeta puno cvrkuta guštera
izlazi iz vode rasijano kao jesen.

Budi uz njega kada je sam i tužan
i ne ostavljaj ga blagom krilu sumraka
kada ga pohode ukroćene ljubavi.
I budi bliska ruci njegovoj
kao nož što je blizak tihom kruhu na stolu
u odaji gdje je moja ženskost zalazila.

Ja neću biti uz njega u najljepše godine
kad žuti oblaci zasjene obale
kojim noga njegova muška hodi.
Ni ti ću ljubiti dječicu njegovu
kao što njega ljubljah dok su mi njedra
poput tijesta bujala na toploj vatri.

Ti koja imaš misli nevinije od mojih,
budi uz njega i kada je uz mene,
budi u mislima s njim kada spava
nevino kao galeb na mome trbuhu,
i oprostí mu što je muško.

Vesna PARUN

UTUKLI SU GA CIKLAMAMA

Utukli su ga ciklamama, žutim, žutim,
na trotoaru, na trotoaru, na trotoaru,
Sve sam ja vidio, a šutilim, a šutilim,
a ličio je, ličio, na gitaru.

Dva mala, crna, nosata, tri sitna pa kosata,
jedan tandrčak kao zrikavac
a jedan zrikav kao cvrčak.

Ciklamama, ciklamama, pod reklamama,
krv su maskirali sjeckanim salamama,
ja sam sve vidio pa sam se stidio,
pa sam bježao, bježao, bježao,
i potom kući ležao.

Ivan SLAMNIG

PJESMA ZA MAMU

Tu je bila mama
a sfolica je sada sama.
Nećemo više tata
zatvarati vrata
vratit će se mama
ako je sama.

Vesna KRMPOTIĆ

GARTLIC ZA ČAS DUŽITI

Krilate smokve padaju sa grana,
Čineći ljepšim i mudrijim svijet.
Meni je kosmos jedina hrana,
U bašti znanosti ja sam cvijet.

Po cio dan mozgam hodajući vrtom
Gdje počima a gdje staje život,
Napokon u korak sa vjernim hrtom
Svratim nehotimice na jedno pivo.

Kao grnčar koji u vrc slije
Zemlju bez smisla u čist smisao,
Ja ne znam zašto ne spijem već bdijem,
I zašto sam ovu pjesmu napisao.

Antun ŠOLJAN

pero zubac

PANTOLOGYA CROATYCA

KIT KOJI SE KITI

Kužiš, kit,
danas je frajer flit.
Dosta mi je već mandaranja tramvaja,
loših gerli i loših spavanja,
baš me bole jaja, kit,
frajeru je do knjavanja,
kužiš, moj kit,
brat je za ribe hit,
kao Tom Džons + Rols Rojs
Ej
Fej
Danavej.

Zvonimir MAJDAK

VARIJACIJA

Moja je lađa već istrunula, privezana dolje uz
obalu. A bilo je to vrlo davno i nitko se od vas
toga ne sjeća. I ne možeš otići, premda ti pu-
štamo slobodne ruke. Doista, možda mi nismo
tvoja braća, ali si ti naš brat. I već se uputih
prema svojoj lađi, kad progovori netko među
njima: Vi niste moja braća i ja odlazim odavde.
Jednoga dana — a bilo je to vrlo davno i nitko
se od vas toga ne sjeća — sišao sam na obalu
sa svojim zavežljajem (malo duhana i smokava,
boca rakije,) sišao sam na obalu i rekao okup-
ljenim ljudima: Moja je lađa već istrunula, pri-
vezana dolje uz obalu.

Dubravko HORVATIĆ

SONATA ZA VJERNU GOSPU

Bila je davno jednom u nekom toplom domu
blijeda i smjerna gospa koja se zvala Rut
i što je mnogo važno treba dodati k tomu
da je vojvoda, muž njen, otišao na put,
i da ga ona uzalud, danima većma čeka,
hoće li vojska njegova naići iz daleka

Prolazili su dani a ona uvijek sama
u vrtu šetajući se i misleći kroz suze
dok je padao po njoj nježni miris ciklama
listak otrgnut vjetrom u desnu ruku uze
i pomisli na dragog gdje ide iz daleka
znajući da ga ona potpuno vjerna čeka

I tako prodoše ljeta godine mnoge i mnoge
i ona uvijek sama u hladu ruzmarina
i šetajući tako alejom nježne noge
susreće mladog grofa otmenoga i fina
i reče pomalo tužno kao da to ne htje
svratite noćas k meni, mon charmant monsieur

Kao da sudba je htjela noću se vojvoda vrati
sa izmorenom vojskom s konjima vlažnim od pene
i dok u fontani otpoče lice prati
spazi ga s dvora visoko oko njegove žene
i reče madam Rut otmenom grofu i mladom
mon chere monsieur izvucite se kradom

Potom siđe niz stube u svijetlom baldahinu
i prilazeći mužu niz lice pusti suze
a vojvoda umoran spaziv je tako finu
s oduševljenjem u naručje je uze
I dok je vojvoda damu nosio u crnom plaštu
mladi je lijepi grof već pretrčao baštu

Luko PALJETAK

IMA IH KOJI SU UMRILI GURAJUĆI SE

Ima ih koji umiru ali se ne upoznaju
i to se događa neprekidno postajući obično
svakodnevno, nevažno.

Ima ih koje je smrt zatekla kako jedu,
kako jedu raznovrsna jela, ali nikako
da ih dokrajče do obala tanjura
u kojima ostaje ponešto od svijeta.

Ima ih koji umiru zasebno, a ima i drugih
koji ne umiru nego samo umiru. U kutu usana
taje vodu i plaču.

Ima ih koji ne umiru jer znaju kuda idu,
ali ipak umiru uzdišući kao prazna kutija
od cipela kad je kucneš prstom, koja odjekuje
kao odjekivač.

Ima ih svakakvih koji umiru
jer nema ih koji ne umiru.

I konačno, ima ih koji su umrli naglo,
kao ljubavnici zatečeni gdje počinje poraz,
zar ima ljepše smrti, na primjer.

Zvonimir GOLOB

ŠUME RIJEKE I KOBILE MENE SU ZDROBILE

Volim ugubljeni kolosjek
naheren kukurjek
posaden neholično ili obratno
svoj glas
u šolji
bijelju vodu s hladnim toplim čajem

za svojim zavičajem
ja baš mnogo ne hajem

od zore do jutra putujem
zovu me vode zemlje rijeke
i ždrebne kobile
koje će oždrebit kopile
zovi me zovi daleka zoro
ja sam se ovakav roditi moro
i ličim na sebe a ne na druge
ljude koje svakodnevno viđam

Miroslav Slavko MAĐER

NOVI HAIKI

KIŠA

Nad sjenatom mačuhicom
sipi kiša

A ja sjedim u sobi.

BALADA O RATU

Ja sjedim na brdu Sljeme
u ruci smotuljak
kao Li Tai Po patuljak
sam u svetu čovečuljak

A negdje ginu vojnici.

U VRTU MOGA PRIJATELJA

U vrtu moga prijatelja
žute se crne trešnje.

Ondje se neki dječak igrao
u sjenatim gredicama davno.

A sad se više ne igra
jer više nije dječak.

Dubravko IVANČAN

MARIJA Žutih NOGU, MARIJA BIJELIH OČIJU

Ona sad ne spava sama i njene ruke su ne-
užne, kao da ne zna za mene; mrtva poput pre-
sječene jegulje.

Ona me i ne vidi, ali osjeća, da ja ovo pišem
i da je moj vrat sam, i da je dan, a da nitko
ne zna gdje sam, nitko ne zna de se po sobi
šetam, kako podižem noge prema plafonima.

Marijo žutih nogu, Marijo bijelih očiju.
Vidim te u dalekom plavom korovu, oko tebe
plivaju razne trave i ja se za te ribe dohvatam
zelene, kada te pomišljam tako žutu.

Ne vidim ti leđa koja su svakako blijeda, ne
vidim ti dojke koje su zacijelo mjestimične, ne
vidim tvoje lijepe tabane, predane samom tlu,
vidim tvoje žute oči Marijo, tvoje zelene uši,
Marijo, čije su noge tužne i bez sjećanja, u svjet-
lucanju i romoru možda.

Ona je udata, ona nije udata, ona je razve-
dena, ona nije razvedena, ona je žena, ona nija
žena, itd., ona me čeka jer me čeka, jer je ona
Marija žutih nogu, Marija bijelih očiju, blago-
slovljena među mojim rukama.

Zlatko TOMIČIĆ

od kaina ka abelu

u najbolja dostignuća naše poratne proze. Pi-
sao ga je izvrstan stilista i suptilan znalac
jezika. Od prvih stranica romana do epiloga
čitalac biva suočavan sa nizom ljudskih sud-
bina koje u jednom pomerenom vremenu tra-
ju ovisna jedna od druge. Vreme je ratno,
naše, nedavno, ali Kunara ni najmanje
nije ratni roman. Rat je, u stvari, samo
neophodni dekor koji omogućava Slavici-
nim likovima da se što kompletnije iskažu.

Slikajući prve dane rata u selima Podinarja
u kome odvajkada zajedno živi srpski i hr-
vatski živalj, Tomislav Slavica pokušava da
iznađe razloge koji su mnoge ljude, čak i one
za koje se to po njihovom ranijem životu nije
moglo ni slutiti, odveli na stranu zla. Izne-
nadni rat, ušunjajući se u daleka, zabita sela,
preinačilo je mnoge Slavicine junake iz mir-
nih seoskih radenika, koji jedan drugome ni
po čemu ne želeše zlo, u zlikovce, koljače,
razratnike, bogohulnike. Rat je uneo nemir
pod svaki krov, u svačije oklo, neumitno pri-
siljavajući ljude da se priklone njegovim pr-
ljavim zakonitostima. Rat svakoga prisili da
se oseća ugroženim i da se brani, budeći
istovremeno u mnogim malim ljudima pritu-
ljene strasti za vlašću, za despotizmom, za
surovošću. I poput Andrićevog zaludelog ju-
naka iz „Bife Titanika” ili pak Kvienovog iz
„Kaja, ubit ću te”, mnogi će se Slavici-
nim lik, ponekada i nesvestan puta po kojem nasumce,
zanesen nekim velikim, a nikad takvim,
sobom, korača; naći na stramputici sa koje
nema povratka. Uspeju da se vrate samo naj-
jači u koje demon zla nije isuviše duboko
zagazio.

Pisac je svoje junake razdelio u tri tabora
koji bivstvuju u prostoru tik jedan do dru-
goga, osuđeni na stalni sukob i bespoštednu
borbu. Seljaci su se razdelili na ustaše, četnike
i partizane; najednom stari prijatelji postaju
okoreli neprijatelji, najčešće bez pravog raz-
loga; dva rođena brata odlaze na dve suprot-
ne strane da bi se susreli samo na nišanu.
Ukrštajući ljudske sudbine, Slavica je maj-
storski izvajao niz izrazitih likova koji, raz-
goličeni pod piščevom psihološkom lupom, po-
staju karakteristični za čitave ljudske skupine.
Izbegavši opasnu spisateljsku pristrasnost u
romanima ovakve vrste, Tomislav Slavica os-
tavlja čitaocu da se izjasni za Kaina ili Abela,
uputivši ga prethodno u lako spoznanje suš-
tine njihovih ličnosti. On će u uvodnoj napo-
meni, govoreći ocu Marku kojem je roman
posvećen, i sam reći: „Kažem: pokušat ću,
jer za mene to je ipak najvećim dijelom samo
povijest i nisam uvjeren u to da ću pronaći
lijek za Kaina, što si Ti žarko želio, kad čak
i ne znam tko je Kain a tko Abel, kakav je
Kain, kakav je Abel.”

Divan primer kako se od ranije može na-
slutiti pritažena sklonost ka zlu u čoveku,
koja se u neratnim, normalnim vremenima
možda nikada ne bi ni ispoljila do kraja, je-
ste ustaša Kučinać, jedan od najupečatli-
vijih likova romana. Tkajući njegov lik pi-
sac prati junaka od predratnih dana u kojima
se tamnine njegove psihe skoro ni u čemu
ne daju nazreti. No dovoljno je samo prime-
titi kako u Kučinaćevom odnosu prema sestri
Ani ima nečega što nije srodno normalnoj
ljudskoj psihi, da bi se nagovestio put ka po-
noru kojim će on kad tad zakoračiti. Stranice
u kojima je zapisan Kučinaćev rani ljudski
poraz najlepše su stranice romana i ne samo
to: samo tih par stranica dovoljno je da se
vidi kakvih je mogućnosti i kakvog formata
romansijer Tomislav Slavica.

Pročitavši Slavici-
nin roman čitalac će se po-
sigurno naći u dilemi: šta je u stvari pisac
hteo. Nije li možda naumio naći bar malo
opravdanja za Kainov greh; nije li hteo od-
brambiti jedno buduće vreme od nepojatnih
situacija koje su kadre da duboko pritaženo
zlo u čoveku izvuku na videlo? Slavica, u
svakom slučaju, nije želeo samo opisati
nedoumice i stranputice ljudi jednog kraja
koji je bio kao predodređen za rascvat sva-
kojaka ljudskih tmica. Govoreći o čoveku on
se nije libio da ukaže prstom na skritu živo-
tinju u njemu, ali se trudio da dokaže, i,
čini se da je uspeo, da knez Valkovski vidi
isuviše crno. Uostalom, na svakome je da ve-
ruje onome koga odabere.

Tomislav Slavica, KUNARA,
MATICA HRVATSKA, 1968.

„Kad bi samo moglo biti, (što uostalom
po čovečjoj prirodi nikada ne može da
bude), kad bi moglo biti, da svaki od
nas opiše sve što mu je na dnu duše,
ali tako, da se ne poboji prikazati ne
samo ono što se boji kazati, te nipošto
ne bi rekao svijetu, ne samo ono što se
boji kazati najboljim prijateljima svo-
jim, nego čak i ono što ga je gdjekada
strah priznati i samomu sebi, — ta uz-
vitlao bi se na svijetu tolik smrad, da
bi se svi mi stali gušiti.”

(knez Valkovski u „Poniženima i
uvređenima” F. M. Dostojevskog)

Kunara, roman mladog hrvatskog pro-
zaiste Tomislava Slavice, koji je objavila
Matica hrvatska 1968. godine, spada

PERO ZUBAČ